

2017-09-30

Miljö- och energidepartementet Dnr M2017 / 01639 /R

103 33 STOCKHOLM

Yttrande över remiss avseende promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft

Diarienummer: M2017/01639/R

Lagförslag om vatten hotar samhällsutveckling

Miljö- och energidepartementet skickade den 29 juni 2017 ut en promemoria över förslag till ändringar i flera olika lagar som berör användningen av vatten. Moderaterna i Fyrbodalen vill lämna våra synpunkter på dessa förslag.

Förslaget riskerar att medföra långtgående konsekvenser för samhällsutvecklingen och både kommuner och landsbygdsföretag drabbas särskilt. En modernisering av vattenmiljölagstiftningen är nödvändig och anpassning av lagstiftning till ramdirektivet för vatten har också påkallats av EU kommissionen. Men med förslaget har Sverige sin vana trogen gjort det krångligare än vad som är nödvändigt över implementerar EU direktiv. En tillräcklig konsekvensanalys är inte gjord och förändringarna får mycket långtgående effekter för areella näringar, näringslivet i övrigt, kommunala verksamheter, infrastrukturprojekt och elproduktion. Initiativ som livsmedelsstrategin, ökat bostadsbyggande och infrastrukturella satsningar riskerar att gå om intet.

Nedan listas några föreslagna lagändringar, konsekvenser samt förslag till förändringar:

Ett äventyr skapar rättsosäkerhet och är en svensk överimplementering

En tudelad prövning med ett "äventyrandeförbud" och ett "försämringsförbud" motiveras av att Weser-domen innebär ett krav på "äventyrandeförbud".

En tudelad prövning blir rättsosäker då det inte är definierat hur äventyr ska tolkas. Verksamheter får inte tillåtas om de "äventyrar möjligheterna att följa en miljökvalitetsnorm". I praktiken betyder detta att verksamheter kan förbjudas, även om de inte medför någon ökad miljöbelastning. Även vid kommunal tillsyn ska en bedömning av *äventyr* av miljökvalitetsnorm bedömas. Det skulle kunna medföra stora konsekvenser för exempelvis ca 1 200 reningsverk på små orter med färre än 2 000 personer, när dessa måste ändras för att tillgodose ett behov som ökar i takt med att befolkningen ökar. Om tillsynsmyndigheterna blir tvungna att förbjuda sådana ändringar, uppkommer betydande negativa konsekvenser för såväl bostadsbyggande som miljön.

Det kan också få stora konsekvenser för den lantbrukare som vill utöka sin djurhållning. Det kan då bli en fråga för kommunens miljöinspektör huruvida utökningen äventyrar miljö kvalitetsnormen. Det kan i värsta fall innebära att utökningen förbjuds. Genomförandet av Weserdomen enligt förslaget riskerar att medföra att majoriteten av alla projekt kommer bedömas att medföra försämring eller äventyr och således behöva undantag för att få tillstånd. Grundregeln blir att verksamheter som påverkar vatten oftast inte får tillstånd och undantag måste bedömas och beslutas i varje enskilt fall.

Begreppet *äventyr* kan tas bort i förslaget. EU-domstolen använder begreppet äventyr i dess övergripande mening i ramdirektivet, det vill säga att medlemsstaterna inte får äventyra ramdirektivets övergripande mål om en god vattenstatus i unionen. Begreppet syftar inte på förhållandena i enskilda vattenförekomster vilket är en överimplementering från Sveriges sida.

Verksamhetsutövarnas rättighet till prövning av beslut tas bort

Verksamhetsutövarna kommer enligt förslaget inte att ha möjlighet att ifrågasätta den miljö kvalitetsnorm som utgör grunden för beslutet, trots att den har helt avgörande betydelse för prövningens utgång och att den kan få förödande följder för drabbade enskilda. Detta är orimligt och oförenligt med grundläggande principer i en demokratisk rättsstat att den som riskerar att få sina rättigheter kringskurna inte har reell möjlighet till prövning av beslut med sådan rättsverkan mot vederbörande, det vill säga fastställandet av miljö kvalitetsnormen.

Miljö- och energidepartementets förslag kan innebära att de avvägningar som görs inom ramen för den nationella avvägningsplanen för vattenkraft, tillsammans med vattenmyndighetens beslut inom ramen för vattenförvaltningen, blir bindande för enskilda verksamhetsutövare. Som exempel kan anges att om en vattenmyndighet inte pekar ut en vattenförekomst som kraftigt modifierad kan medföra att verksamhetens tillstånd återkallas och att krav ställs på att anläggningen rivs ut. Enligt förslaget finns ingen möjlighet för den enskilde att ta tillvara på sina rättigheter och ingen möjlighet till rättslig prövning. Detta strider mot grundläggande principer om rättssäkerhet, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna samt Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

Ändringstillstånd för hela verksamheten kan få negativa utvecklings- och miljöeffekter

Vattenverksamheter och miljöfarliga verksamheter som gör en förändring av verksamheten som kräver nytt tillstånd måste med det nya förslaget att omprövas i sin helhet som huvudregel. Exempelvis kan företag och vissa lantbruk som vill öka sin produktion eller avloppsreningsverk som ska ta emot mer avloppsvatten från en ny stadsdel, inte göra det utan att genomgå en fullständig omprövning av hela verksamheten. Med oförutsägbara regler och en riskabel prövning kommer många verksamheter att avstå från att öka eller förändra sin produktion. Därmed läggs en död hand på bland annat bostadsbyggande, industri- och livsmedelsutveckling. En förändring av ett markavvattningsföretag, tex en fördjupning av ett 20 m långt dike kan innebära att hela dikningsföretaget måste omprövas vilket kan beröra 100-tals personer och tusentals hektar. Ett annat exempel kan vara om dikningsföretaget vill anlägga en tillståndspliktig våtmark så måste hela dikningsföretaget omprövas. Denna miljöinvestering kommer sannolikt inte bli av pga av tidskrävande rättsprocesser och höga administrativa kostnader.

Detta bör ändras till att huvudregeln är att den del av verksamheten som ska tillståndsprövas hanteras för sig vilket är det sätt som prövningen går till idag. Om det finns särskilda skäl kan verksamheten omprövas i sin helhet.

En överbelastning av rättssystemet ger ingen miljönytta och skapar förlamning av samhällsutveckling

Oavsett om det behövs eller inte ska alla tillstånd för vattenkraft omprövas regelbundet. Dagens resurser hos domstolar och myndigheter räcker inte till för det. Redan idag har vi långa handläggningstider. Det är inte bara vattenkraften som behöver omprövas, utan även dammar, dikningsföretag, lantbruksföretag, avloppsreningsverk. Bedömningar är att minst 7000 ärenden kommer hamna i domstol inom de närmsta 20 åren. Därutöver kommer uppskattningsvis 30-40% av dessa ärenden att överklagas. Man kan verkligen ifrågasätta om detta är rätt sätt att lägga samhällsresurser på. Därutöver kommer alla dessa rättsprocesser utsätta människor för mycket stress och oro. Ett flertal personer kommer sannolikt att gå i personlig konkurs då den föreslagna fondlösningen inte kommer att räcka till och är enbart kopplad till vattenkraft.

Många småskaliga vattenkraftverk kan också tvingas riva sina anläggningar. Det handlar många gånger om flera hundra år gamla dammar som är en förutsättning för de samhällen som byggts upp omkring dem, vilket bland annat kan leda till att sjöar kommer att försvinna och brunnar riskerar att torka ut. Det behövs en bättre avvägning mellan miljönyttan å ena sidan och samhällsekonomiska, infrastrukturella och kulturhistoriska konsekvenser å den andra sidan. Den föreslagna avvägningsplanen utgår från ett felaktigt perspektiv som innebär att kraftigt modifierade vattenförekomster bara kan pekas ut om de berörs av en verksamhet som har nationell betydelse. Det riktiga är att bedöma varje verksamhet och vattenförekomst individuellt i ett lokalt perspektiv vilket bättre överensstämmer med ramdirektivets intentioner.

En lösning som bättre lägger fokus på miljöåtgärder och mindre på rättsliga processer utan miljönytta, är att göra en engångsuppdatering alla äldre rättigheter i miljöbalken enligt förslag i SOU 2013:69. Detta kommer gå mycket snabbare att genomföra och har bättre förutsättningar att nå miljömålen inom utsatt tid. Detta ger också enskilda verksamhetsutövare rättsliga garantier mot en oproportionerlig tillämpning.

Det system som nu föreslås är det i praktiken Havs- och Vattenmyndigheten (HaV) och Vattenmyndigheterna som bestämmer om en verksamhet skall tillåtas eller detaljplan kunna antas vilket i längden är ohållbart.

Den svenska överimplementeringen av ramdirektivets bilaga V måste ändras

Ett av de stora problemen med prövningar av verksamheter som påverkar en vattenförekomsts ekologiska status är det bristande underlaget. De inventeringar och utredningar som ska tas fram enligt ramdirektivet för vatten saknas i många fall, och tillämpningen av Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificeringen (HVMFS 2013:19) ger i flera fall en missvisande bild av verkliga förhållanden. Man bör därför ändra lagstiftningen så att man vid prövning hänvisar till ramdirektivets bilaga V och inte HVMFS 2013:19.

Vidare som bör man i arbetet med framtagande av den nationella avvägningsplanen involvera sakägare och verksamhetsutövare för att få ett bättre beslutsunderlag då det som sagt saknas

väldigt mycket mätdata. Detta arbetssätt skulle också bättre stämma överens om ramdirektivets krav på medborgarnas delaktighet.

En genomgripande konsekvensanalys måste göras

Föreslagna ändringar kan komma att få oöverblickbara konsekvenser för samhällsutvecklingen. Därför krävs en mer genomarbetad konsekvensanalys innan beslut fattas i frågan. Trots dessa begränsningar som direktivet ställer upp måste konsekvenserna av de nya reglerna analyseras jämte hur andra legitima samhällsmål ska hanteras när dessa kommer i konflikt med bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer för vatten.

Vidden i rättsligt hänseende av denna omfattande delegation till enskilda myndigheter att besluta om rättsregler som får omfattande betydelse för såväl kommuner som företag och enskilda, har ännu inte fullt ut tagits in av svenska myndigheter, politiker och allmänhet. Det gäller regeringen och riksdagen, men särskilt Vattenmyndigheterna som envist vägrat att beskriva de rättsliga konsekvenserna av de beslut de fattar om miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram.

För Moderaterna i Fyrbodalen

Uddevalla i september 2017

Carin Ramneskär

Kommunalråd Uddevalla, Utby Lerskallen 356A, 451 98 UDDEVALLA,
carin@ramneskar.se

Hans Pettersson

Oppositionsråd Orust

Liselotte Fröjd

Kommunstyrelsens ordförande Tanum

Gunnar Lidell

Kommunalråd Vänersborg

Linda Jansson

Ordförande Färgelanda